

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sancti Bonaventurae Episcopi Cardinalis Albanensis,
Seraph. Doctoris Ecclesiae, Speculum Disciplinae, Et
Profectus Religiosorum: Libelli ad pietatem vtilissimi**

**Bernardus <de Bessa>
Bonaventura <Heiliger>**

Antverpiæ, 1591

De præsumptione ta[m] in re quâm in signo. Cap. V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53148)

AD NOVITIOS, PARS I. 15
 uitij, nullatenus sine licentia, nec à seinuicem,
 neque à fratre, neque à quocunque homine
 rem aliquam, siue tabulas, siue acum, siue ali-
 quid quodlibet accipere, aut dare attentent
 aliqua ratione. Sic nec literas ad se missas reci-
 piant, aut aliquo casu receptas aperiant, quæ à
 portitore, vel eo qui receperit, eas prius debent
 ad superiorem, vel si superior ordinauerit, ad
 eorum instructorem deferri. Sic nec rem alte-
 rius fratris vsui deputatam, præter ipsius con-
 scientiam occupare licebit. Genus est furti, &
 plerumq; turbationis occasio, rem fratris vsui
 deditam, eo, si adsit, inscio detinere. Potest fi-
 delis seruus & prudens, nonnulla pro loco &
 tempore facere, de tacito vel probabiliter præ-
 sumpto superiorum assensu, ad ipsum denique
 finaliter, acta quæque per ausum huiusmodi
 relaturus. De cætero, quidquid religiosus boni
 facit aut dicit, quòd suo non nouerit displice-
 re Prælato, à veræ obedientiæ merito non frau-
 datur. Fœlix hæc seruitus, imò gloriosa liber-
 tas, qua quis spontè in regiam venditus serui-
 tutem, Deū & eius vicarios, potius quàm se-
 ipsum, super se regnare constituens, suæ pror-
 sus renunciat voluntati.

Fœlix ser-
 uitus, non
 suæ, sed al-
 terius pro-
 pter Deum
 obedire
 voluntati.

De presumptione tã in re quàm in signo.

CAP. V.

PRÆSUMPTIONEM interiorem &
 exteriorem summopere fugiant. Interio-
 rem, vt sensum suū sensui non præferant alio-
 rum: nec de bonis à Deo sibi collatis inaniter
 extollantur: imò in tantum cæteris se inferio-
 res & viliores ex intimo credant affectu, vt nec
 se aliquid etiam esse existiment. Nempe, se-
 cundùm Apostolum, qui se existimat aliquid
 esse cum nihil sit, ipse se seducit.] Neminem
 sper-

Interior
 præsum-
 ptio.

Gal. 6, 3

Aug. con-
fes lib. 3.
6.9.

Exterior
presum-
ptio.

Presum-
ptio in
usurpatione
officij
alieni.

spernant, neminem iudicent, cum frequenter humanum fallatur iudicium. & beato Augustino teste, sæpè species facti se aliter habet, aliter animus facientis;] piè de omnibus quæ occurrerint sentiant, licet rei non intelligant rationem. Omnia peruersè possunt peruertere mentes. Exterioris præsumptionis & superbiz notam, in omni actione sua, gestu & verbo, summo studio fugiant: quæ humilitatis sunt, in omnibus amplexantes. Prætextu actionis præsumptionem in officiis & in locis euitent. In officiis prælationis vel ordinis, aut in aliis, quæ aliquam videntur superioritatem habere, nihil sibi usurpent. Liber à culpa non est, qui alienum usurpat officium. Præsentem superiore, vel alio fratre maiore quàm ipsi fuerint, ordine constituto, ad incipiendum extraordinariè officium, ad benedicendum cibum vel potum, ad dandum fratribus aquam benedictam, vel ad alia huiusmodi, se nullatenus ingerant. Ad diuinum quoque officium, nequaquam post seniores vel alios maioris ordinis gradu promotos, proprio legant iniectu: quoniam quidem nullus omnino, in minori ordine constitutus, post alium maioris ordinis permittendus est legere, nisi necessitate cogente, vel legentium ordine permutato, vt in aliquibus festis fieri solet; præterquam in homelia quantum ad primam lectionem, quam ratione Evangelij, Diaconus legere solet. Lectiones autem quæ de homelia supersunt, non sunt ab aliis facile, quàm à sacerdotibus præsumendæ. In choro, pro dissonantiæ fortè cantantium, vel ob aliam huiusmodi causam, manum ad formam percutere; in mensa ictu cultelli, vel quomodolibet aliter signum cum sono facere, ab eistantummodo fiat, quorum super defectibus chori vel mensæ intendere spectat: nec huius-

huiusmodi facile debet ab aliis usurpari. Multa enim sunt superioribus licita, quæ reprehensibiliter ab aliis presumuntur. Ad hæc, quia nouissimum eligit locum, magister ipse humilitatis hortatur, locis semper nouissimis nouitij gaudeant. Et nunquam in choro, vel mensa, seu alibi, ad prima se ingerant loca: sed ad ea potius adeo cautè ac sedula si valuerint provisione declinent, vt vix ab aliis perpendatur. Aliàs omnino caueant, ne congregationis ordinem turbent, & fiant inter alios pro tumultus occasione notabiles. Cavendum proinde, ne dum nimis vitatur præsumptio, inordinationis accedat confusio. Vitanda est vbique disconuenientia nota, maximè in congregatione. Locus verò superior, ad quem necessitas vel superiorum trahit inductio, præsumptionis vitium nõ inducit. Porrò molesta est humilitas, quæ contentioni deseruit. Si quando iuxta superiorem, vel alios seniores necessariò sederint, non se nimis applicent iuxta eos. Iuniori siquidem aliquam à seniore distantiam, reuerentiæ ritus indicit. Antiquior autè frater in ordine, vel alius in officio præmineas, licet ætate sit iunior, senior appellatur. Aetas senectutis vita immaculata. Præsumptionem in gestu, elatum caput, sublimiores oculi, facies vultuosa declarant. Nam, vt ait Prosper, Erecta cervix & truces oculi, & sermo terribilis, nudam superbiam clamant. Sed quatum per membrorum ministerium potest deprehendi, prima superbiam ostensio in oculis esse solet. ¶ Qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Secundum namque Evangelium, si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit: e contra si nequam, totum tenebrosum. Præsumptio etiam gestus, in signis & nutibus frequenter agnoscitur, vt exempli gratia, Si quis in

B

choiro,

Luc. 24, 8

Molesta
humilitas,
contentioni
deseruiens.Senior
qui habendus.
Sap. 4, 9
Præsumptio in gestibus.
Prosper lib. 8. de vita
cõtemp. c. 8.

Iob 22, 29

Matt. 6, 22

choro, vel alibi, pro fratrum defectibus, satyricè nubilum vultuositatis assumat, vel leui cachinno, id est, risu, vel motu capitis, oculorum circumlustratione, narium contractione, labiorum compressione, vel alio quouis modo, defectum fratris tacitè arguat vel subfannet: si errante in choro, vel in mensa lectore submussitet, aut circumspiciat, quasi eum defectus legentis non lateat; quod frequenter solent facere etiam minus docti. In locutione etiam notatur præsumptio, si quod dicitur non pertinet ad dicentem, aut dicendi modus aliquem superbiæ typum prætendat; aut pro loco, tempore, & personis fuerit à locutione cessandum. Propter primum, humilis frater de alienis factis inquirendis, se nullatenus intromittat. Alios fratres docere, regere, arguere, vel eis aliquid imponere non præsumat: quia hoc esset seniorum vel superiorum officium vsurpare. Superbus autem, vt ait sanctus Bernardus, prima die qua ingreditur habitare, incipit leges dare.] Potest tamè frater, si super aliquo cum instantia requiratur, petentibus super interrogata humiliter respondere vel insinuare, quod sentit: ita tamen vt contra resistentes dicta sua pertinaciter nulla ratione defendat. Qui etiam alij, superioris mādaturum insinuat, super aliquo faciendo, mandati auctoritatem cum humilitate proponat, ne quod denunciat ipse imponere videatur. Si proprium cogatur recommendare officium, nequaquam imperium imponentis vsurpet: sed id suppleri à sociis, obsecratione humili obtineat. Præsumptionem ergo euitat prudens humilitas. Præsumit tamen interdum humiliter, viscerosa & prouida charitas. In modo loquendi, vitium præsumptionis innuitur, si illud quod dicitur, iactanter, impetuosè, clamorosè, contentiosè,

Præsumptio in locutione.

Bern. deuotio solitaria ad fratres de monte Dei, paulo ante medium.

se, despectiue, vel nimis rigide proponatur. Suaniter enim & humiliter est loquendum. Rursum qui tempore vel loco silentij, aut in superiorum, seniorum, aut conuentus presentia, non comprimit linguam suam, presumptuosus & intemperans merito iudicatur: Loqui in medio magnatorum non presumas, ait Sapiens. Et iterum: In medio seniorum non adicias loqui. Hoc precipue intemperantiae & presumptionis est nota, si nouus frater in ordine, vel iunior quispiam seniore presente, sine ipsius nutu maxime coram extraneis, loqui aut respondere presumat; nisi ex officio vel commisso habeat prius loqui. Temperantiae est, ait Prosper, quod prestamus loquenti seniori silentium, quod ipsius ad loquendum prestolamur imperium.] In presentia vero conuentus, nullum conuenit loqui sine requisito superioris assensu, nisi tantum se accusando, vel ad interrogata superiori vel corrigenti, ad mensam breuiter & humiliter respondendo. Et vt breuiter voce sancti Bernardi presumptuosum agnoscas, Prius, ait, in conuentu residet, in consiliis prius respondet: non vocatus accedit, non missus se intromittit. Reordinat ordinata, reficit facta.] Vilem se si non emineat, aestimans, & humilem esse inter alios erubescens. In locis & caeteris, quae honorem redolent, se quibuslibet aliis parificare contendit. Audax ipse ad quaelibet fit frontuosus & impudens, quod est maximum vitium in neophyto & iuvene. Religionis confusio, iuuenis presumptuosus & effrons. Reprehensibilis maxime in iuvene presumptio, que non magis humilitas stabilit, verecundia ornat, venustat simplicitas, timor insignit, & apertum efficit disciplinae, cuius initium est. Qui sine timore est, non poterit iustificari.

Eccli 32, 23

ibid. 11, 8

Prosper lib. 3. de vita contemp. cap. 19.

In conuentu nemini loquendum est.

Bern. tract. de gradib. humilitatis in septimo gradu superbia. Presumptuosi iudicia.

Religionis confusio, iuuenis presumptuosus.

Eccli. 1, 28